

The map displays the municipality of Sakkola, which is elongated along a large lake system. Key locations include Viiksanlahti at the western end, followed by Rönkkylä, Kivi, and Hoviakylä. The eastern part of the municipality includes Lapinlahti and Kytösuo. Major roads are shown as solid lines, while railways are indicated by dashed lines. A scale bar at the bottom left shows distances from 0 to 10 kilometers. Surrounding municipalities such as Raasele, Varkaus, and Rautu are also labeled.

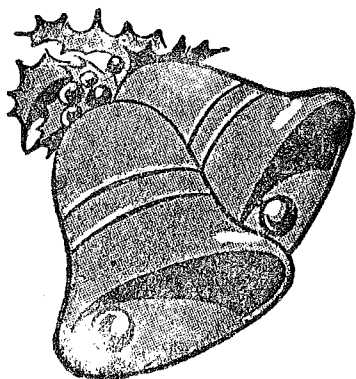

Tapulin varjossa

JOULURAUHAA!

Hyvin moni toivoo joululta juuri rauhaa. Siksi toivotammekin usein toisillemme juuri rauhallista joulua, joulurauhaa. Rauha on suuri asia ulkonaisesti. Karjalan kansa tietää parhaiten, mitä sota on merkinnyt.

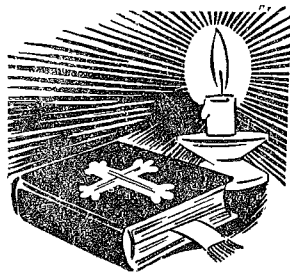
Juuri joulunaikaan teidän ajatuksenne ennenkaikkea palaa entisille kotiseuduille. Muistatte millaista oli jouluna lapsuuden kodissa, oli rauha, oli tunnelmaa. Rauha rikkoutui kuitenkin. Kodit poltettiin, kotikirkkokin. "Maassa rauha ihmisten kesken" on eräs tärkeimpiä asioita.

Joulun sanomassa juuri puhutaankin rauhasta, jonka Vapahtaja tahtoi tuoda ihmisten keskuuteen ja heidän sisimpäänsä. Olemme kuitenkin nähneet, ettei maailmassa synny kestävää ja pysyvää rauhan-tilaa, vaikka paljon siitä neuvoteltaisiinkin. Siksi yhä tärkeemmäksi tulee se rauha, joka voidaan ulkoisen levottomuudenkin keskellä tuntea sisimmässä. "Vaikka vainen maailma myrskyisenä pauhaa, sydämemme levossa nauttii joulurauhaa". Näin mekin voimme tutun laulun sanojen mukaan tuntea. Rauhanruhtinas, Herra Jeesus, on tullut tänne maailmaan, jotta jokainen meistä voisi näin kokea. Synti ja epäusko ovat se levottomuuden ja tyhjyyden alkusyy, johon tarvitaan parannusta. Meidän pahat tekemme ja laiminlyöntimme tuovat syyllisyyden, joka painaa ja saattaa ajaa ihmisiä yhä syvempään epätoivoon. Jumalan seurakunta on kuitenkin julistamassa rauhaa rauhottomille. Yhä ilmoitamme joulun

sanomaa: "Teille on syntynyt Vapahtaja"! Usko Häneen, joka on Jumalan edessä sovittanut syntisi, ne ovat anteeksi annetut Hänen nimessään ja veressään! Oikea, Jumalan tahdon mukainen sananjulistus ei nykyajanakaan ole oikeastaan muuta kuin sen tutun asian esilläpitämistä, että Jeesuksessa on syntienanteeksiantamus. Joulunakaan ei saisi monien, jopa pakanalliselta ajalta peräisin olevien asioiden, tapojen ja perinteiden syrjäyttää sitä, mikä sen vietossa on arvokasta. Vain joulun Herra Jeesus on rauhamme.

AARRE LAITILA

JOULUNA

Taaskin on joutunut joulu jo meille,
taaskin nyt juhliitaan, riemuitaan.
Joulu on meillä, joulu on teillä,
jouluhan juhla on kaiken maan.
Joulu on lapsen, joulu on vanhuksen
harmaahapsen,
siksipä kaikki nyt riemuista saa.

Vaikka meillä on kaunoinen kuusi
ja koruista kiiltäen välkkyelee.
Vaikkakin pukilta taakka on uusi,
lahjat ja antimet rakkaitten.
— Emmepä siksi joulua vietä,
ei riemullisiksi meitä tee
antimet ihmisten.

Taivahan lahjasta riemu on meillä,
aartehen saimme me autuaan.
Jeesus on tullut ja taivas on meillä.
Siksipä joulua juhliitaan.
Lahja Hän parhain.
Autuus on meillä myöhään ja
varhain,
eläissä — kuolossa ainiaan.

Tämä runo on Amalia Hartikaisen muistama opettaja Katri Riikosen kiertokoulun kuusijuhlasta, joka kuusijuhla oli Johannes Sipiläisen talossa.

Katulamppu

Sydänyön rauha lepää
hiljaisella kadulla.
Katulampun heijastuksessa
muistojen hahmot hiipii...
Kaipausta suloinen
vanhaa sydäntä riipii.
On hyvä olla vanha,
kun muistot riemua antaa!
Nuoruuden ilo ja tuska
ja muistojen loistava ruska
eivät yhteen sovikaan.
Vain vanhan mieli
on riemua tulvillaan
kun muistojen lippaasta
etsii aarteitaan.

KLAUDIA PELKINEN

Jouluna 1979

Joulu, täynnä tunnelmaa,
Kuusipuussa kimmeltää
monta kynttilää.
Taivas kaartuu kaukainen.
Maassa koti raukainen
pienen ihmisen.

Silmä tähtisikermän
näkee toisen maiseman
yhä elävän:
Se on seutu Suvannon.
Joulu siellä myöskin on,
maassa muistelon.

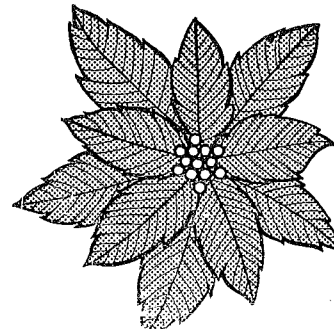
Tuuli lunta kuljettaa,
lumihanget kasvattaa
jälle Suvannon.
Ajatuksin yhä saa,
vuosikymmenien taa,
sinne vaeltaa.

ELSA TUOKKO

Pyhä ääni joulukellojen

Olet onnellinen, jos kuulla voit
sävelet joulukellojen.
Mainen humu on niin suuri
ja sen meluun niin helposti katoaa
— ääni joulukellojen.
Taas muistoilla me saamme aikaa
kaukaista
kun seimipahnoilla nukkui Jumal-
lapsonen.
Suuri Voima tietää tarkkaan tahtoi
miten vaikeaa on olla
— hyvä ihminen.

KLAUDIA PELKINEN

Legenda ensimmäisestä poinsettiiasta

Kaikkihan tuntevat kauniin joulukukan, poinsettian.

Luin viehättävän legendan ja kerron sen nyt. Ehkä olette jo kuulleetkin sen, ehkä ette, kerron sitenkin.

Tarinassa kerotaan miten tuosta kauniista punaisesta ja valkoisesta "joulutähdestä" tuli niin suosittu joulun symboli.

Mexikossa eräässä pienessä kylässä oli köyhä pikku poika hyvin surullinen. Katsos, tuossa pienessä kylässä oli tapana viedä lahjoja Jeesuslapselle jouluiltana ja asettaa alttarille. Manuelito — pikku poika oli niin kovin köyhä, ettei hänellä ollut kerrassaan mitään kylin arvokasta lahjaa viedä alttarille.

Hän oli liian arka ja kaino menäkseen sisälle ilman lahjaa, siksi hän polvistui ulkona ikkunan alla ja alkoi rukoilla. Ei kukaan tiedä mitä Manuelito sanoi, mutta arvelaan hänen selittäneen miten pahoillaan hän oli, kun ei ollut mitään annettavaa Jeesuslapselle. Sillä si tähän rukous on: puhelua Jumalalle.

Kun hän sitten nousi ylös, niin hän ihmeekseen huomasi kauniin ihanan, ison tähden muotoisen kukkan kasvamassa juuri sillä paikalla, missä hän oli polvistunut. Hän ei ollut koskaan ennen nähnyt sellaista erikoista kukkaa ja käsitti, että kukka oli vastaus hänen rukoukselleen.

Iloisena ja onnellisena hän poimi kukkan ja vei sen alttarille tuona kaukaisena jouluiltana.

Ja niin alkoi poinsettia kasvaa kaikkialla Mexikossa ja nykyisin ympäri maailmaa ja siitä tuli joulun symboli "Pyhän yön kukka" niinkuin siitä sanotan Mexikossa.

Suom. Klaudia Pelkinen

ANU KAIPAINEN

"Poimisin heliät hiekat"

Larin Parasken elämästä kerto-vasta teoksesta kolmas luku.

"Ylämaan akat sanoo lasta liekutellessa: Laha mie tuuvn tyttöjäin Suomen puolen poikasille, Suomen valta on vasiten, myö ollaan orjuuvessa, käyvään toisen käskyläisnä." (Jerolan Outen muistama laulu Parasken häistä)

Miten ollakaan, liekö hovihera Ivan Kusov tai joku hänen työvoudeistaan kyllästynyt Parasken terävään kieleen, kun hän kaikkien kummastukseksi suostui kosintaan. Kaurila Stepanoff ei ollut uskoa korviaan. Lunnasrahakaan ei ollut niin järin suuri, että olisi vallan köyhtynyt sen lempeen hömpsähtämisensä takia. — Kunhan jotakin maksat, hovihera sanoi ja katsoi votkapikarinsa takaa sillä tavalla naureskellen, että ei paljon luvannut se nauru.

Tuttavat ja kylänmiehet, etenkin naiset, Kaurilaa kovin Paraskesta varoittelivat, vetivät esiin hirmuisen Mikkolan ukon haamunkin ja sen ettei ollut takeita tytöstä, jonka isä oli ollut takoja. Tekemänsä rautaristit sen perään rajan molemmin puolin pitkin kalmismaista kirkui-
vat, niin kuin isän tekoset ylipäänsä tapasivat tehdä. Ja isänsä nimeä nuori Paraskekin kuului joskus tavoitelleen, kun enolassa havahtui puolivalveilla kukon laulaessa pirtin pöydän alla hyvää huomentaan. Jopa raudan sanat Paraske oli tunnustanut osaavansa sekä verenseisontaluvut. Ja toisaalta, kylän akat näin sanoivat, oliko mokomasta harakasta töillekään, kun se oli niin tottunut lentämään pitkin kyliä. Ja laulamaan. Mutta sen joutavuuden Kaurila oli päättänyt kitkeä irti vai-

mostaan. Hän katseli Paraskea, mit-tasi ja tutkisteli, miten sillä kuitenkin oli ketterä askel ja työssä iloinen mieli, vahvat käsivarret vedenkantoon ja halaamiseen. Ja halvattuko sitä kerralla kaiken sai, Kaurila tuumi. Olisi pitänyt ottaa vähintään kolme akkaa: vanha, nuori ja vielä kasattu, vanhapiika. Vanhan kun olisi pitänyt neuvojana, kasatulla teettänyt työt ja nuorta sitten nauratellut. Siinä se olisi ollut kuninkaan virka. Mutta kun oli vain tavallinen talonpoika: vai-
vaiset kuudesosa manttaalia ja oli siitäkin mokomasta aina velassa lahjoitusmaahoviin, ikään kuin olisi ollut synti ja häpeä omistaa maata tai ylipäänsä olla olemassa. Sitä paitsi äiti alkoi jo olla niin raihnas että joku oli saatava töille. Ja joku ropotille hoviin, kun Kaurilan selkä oli niin kipeä.

Eipä silti, kyllä Kaurila Stepanoff oli niin rakastunut kuin vain mies-raukka saattoi olla, kuin raunioruntti vasikka ja vielä enemmänkin: ihan pyörrytti se taivaallinen ilo, kun nuori naisenruumis siinä hänen lähellään löyhähteli ja pystyt rinnat sojottivat sen juodessa joes-ta vettä. Ja kun se oikein hänen syliinsä kápertyi ja pienillä lujilla sormillaan tukisti ja rutisti, niin olisi siinä kuningaskin mennyt polvillen, sanokoot akat saatanat mitä tahansa.

Äitikin siinä aina kurnuttamassa ja sisko, se variksen munima.

— Et ota maailmallista loilottelija. Et ota natoa tähän taloon. Et ota miniää minulle.

Vaan Kaurilapa äkääntyi ja otti. Ja kun vielä rahalla sai, niin sen parempi.

Heinäkuun kuudentenatoista vuonna 1853, Parasken ollessa kahdenkymmenen ja Kaurilan kaksi kertaa ne Kaksikymmentä vuotta, vietettiin häät.

Se oli suven suuri juhla ja suuri lauluinen juhla muutenkin, niin kuin kreikkalaiskatolisella väellä oli tapana Vaskelassa viettää. Häitä pidettiin kahdessa paikassa. Ensin sulhanen lähti suurilukuisen saattojoukon eli juohdeväen kanssa morsiamen kotiin, jossa pidettiin itkuiset läksiäiset. Kissansakin Paraske kyynelin hyvästeli, lauloi muistavansa miten Murri oli syntynyt murhevuonna, sinä kauheana kato-kesänä. Saihan itkeä pohjasuoliaan myöten niin että se oli jo iso ilo. Ja morsiamen sukulaisten eli nuodeväen kanssa sitten siirryttiin Suomen puolelle sulhasen kotiin viettämään varsinaisia häitä. Pappia siinä ei tarvittu, pappilassa käytiin sitten vasta joskus myöhemmin, ja mitä-pä häävieraat olisivat hänen venäjänkielisestä pomiloinnistaan ymmärtäneetkään. Parempi näytelmä heillä oli omasta takaa, sukupolvesta toiselle siirtynyt, vanhempi kuin papin seremonia, aina uudesti tilanteen mukaan muotoutuva ja ketään unohtumaton. Ei puuttunut iloa eikä surua. Vuorotellen kiitettiin ja moitittiin sekä morsianta että sulhasta ja kummankin sukulaisia, neuvottiin, varoitettiin ja itkettiin. Maa tervehdittiin kartanol-la, ja Jumalan kuva kädessä käskettiin tuoda valoa juhlaan tuhanella tuohuksella. Vaan siihempä vasta orpo Paraske ääneen itkien että hänen mielestään tuohus paloi tummasti ja kynttilät kytivät kylmästi, eihän hänellä ollut isää, ei

edes ristipappaa, kummia, joka olisi niitä tulia kanniskellut. Orvon oli lupa laulaa mitä sydämessään tuns-i. Ja jos olisi ollut vaikka jalkapuoli morsian, silmäpasko sulhanen, kateudesta sapenkarvallinen käly, vihamielinen nato, niin olisi ollut oma osa häntäkin varten. Sopi tehdä se osa ja se helpotti. Elämästä kuolemaan siinä näytelmässä menttiin.

Vainajat oli tietysti kutsuttu mukaan juhlaan. Pöydän taakse oli heitä varten asetettu valkoinen liina, jonka takaa he katselivat seremoniaa. Silloin tällöin Parasken äitivainaja syvään kumartaen ja silmät ristien asetti jonkun uuden vainajavieraan vaatteet seinälle, johon niitä varten oli lyöty puuvaarnat. Paraske itki vainajilleen, itketi häävieraita eli nuoteita niin että kyyneleet kastelivat pöytäliinan, vadit, kaiken: olihan keittoon näin suolakin omasta takaa.

Siinä oli monta vaihetta, kun aina vielä keksittiin uutta ja oli lupa keksiä. Mutta vasta kun pääharakka, naidun naisen päähine ja merkki, oli asetettu Parasken päähän, kun hänen kasvojensa eteen oli laskettu huntu ja tukka sidottu sykerölle, jolla se lopun ikäänsä oli ja pysyi, silloin vasta hän tuns-i mitä tämä kaikki oikein oli. Lopullista.

"Synnytä ilosykerö, ilolakki päähän laita", häärahvas lauloi.

"Jos iset lakin suruisen, mato syököön sun näppisi, toukka sormet

tonkikohon. Sie ise iloinen lakki, sie ise ikuinen lakki, ilolakki päähän laita", se lauloi ja hălisi iloisesti.

Ja sitten tanssittiin ja syötiin: kaksi puhdasta ja punaista rinnakkain, kun heidät kerran oli pariaksi luotu eikä osattu sanoa, kummalla oli somemmat silmät, kumman kasvot olivat onnesta kauniimmat. Hääpari ja he kaikki söivät ja joivat: oli piirakoita ja olutta ja viinaa ja tietysti juhlaruokaa, herne-rokkaa, jota Paraske ja Kaurila pistelivät samasta kivivadista, ja aina kun heidän lusikkansa kalah-tivat yhteen, pääsi Paraskelta niin heleä nauru että vainajatkin keskeyttivät äänettömän ateriansa ja kääntyivät hitaasti ja hyväksyvästi heihin päin.

Ja kaase, morsiamen pukija, kiipesi seremonian mukaan kiukaalle, levitti hameensa lieskaan ja päästi jonkun tärkeän naisenpuolen katso-maan helman alle, juoksiko kusi

VEIKKO SOKURA

Erikois-
hammasteknikko

TAMPERE

Mäkipääncatu 39—41 II kerros
Puh. 56 615

kokkona vai lakosiko peräti tuhkaan. Juoksi, juoksi niin iloisesti jotta. Mutta sitä eikä koko toimistusta Paraske kertonut herroille ennen kuin vasta niin vanhana että herrojen punastumisen kesti, ja punaisella ne rivit vihkoon kirjoitet-tiinkin.

Tähän päätän tämän katkelman teoksesta POIMISIN HELIÄT HIEKAT, sillä ei koskaan makeaa mah-an täydeltä yhdellä kertaa.

Olen kuudessavuosikymmenessä lukenut paljon, sekä "renkutosta" että parempaa tekstiä ja monen tyylistä kirjoitusta. Tämä Anu Kaipaisen sakkolalaisen Larin Parasken, Paraske Kaurilan, elämää elävästi, aivan sykähdyttävästi, kuvaava teos on yksi parhaita kirjoja mitä olen lukenut, jopa parhain mitä koskaan on Suvantolasta kirjoitet-tu.

Suosittelen kirjaa kaikille suvantolaisille, kannakselaisille, karjalaisille ja suomalaisille kirjajhylyynsä yhdeksi parhaimmista kirjoista mitä sinne on saatavissa. Tämä on kirja joka ei jää tomuttumaan vuosien saatossa, vaan sen arvo kirkastumistaan kirkastuu mitä pitemmälle vuosisadat vierivät.

Kirja on WSOY:n kustantama ja on ostettavissa kirjakaupoista ympäri maan.

TOIMITTAJA

MAASEUTUVÄKI

Lempäälän-Viialan Osuuspankki

Viisi palveluvalmista konttoriamme: Lempäälässä, Viialassa, Kuljussa, Sääksjärvellä ja Säijässä ovat käytettävissänne varoja sijoittaessanne, edullisesti, myöskin tarvittaessanne luottoa tarpeisiinne.

Kääntykää luottamuksellisesti puoleemme kaikissa raha-asioissanne.

Muistelmia Sakkolan talvisota-joulusta

On jouluaamu, pimeässä kirkko.
Ei valo loista ulos ikkunoista.
Vain kylmän kolkko tuuli,
huokailee nyt mäen puissa.
Tykkein jyskeen kumu kuuluu Taipaleesta.
Soi konekiväärien kylmä nauru
Keljan kunnahien jouluyössä.

Ei soi kirkkoon tornin kelloin ääni.
On kellot vaienneet ja aivan hiljaa.
Ei joulun sanomaa nyt kuulla alttarilta.
Sodan uurit kallista on viljaa.
On tyhjentynyt Suvannolta eteläinen ranta,
kylät tuhkana ja paenneena kansa.

Vanhukset, naiset sekä lapset,
kaukana nyt viettää jouluansa.
On mieli musta, epätoivo suuri:
Ei ole kotia nyt Sakkolassa.
Kyllä moni vanhus sekä äidit
Luojaallensa rukouksin pyynnön antaa:
Oi Herra, varjele nyt Suomen kansaa,
liian raskas on tää kuorma kantaa.

Tämä joulu säilyy muistoissamme aina.
Neljävuosikymmentä jo vaikka muistiamme painaa.
Keljan kukkuloilla riehui taistot silloin.
Evakossa itki äidit murheissansa aamuin, illoin.

Heino Kurikka

Pärssisen Konepaja

35500 KORKEAKOSKI - PUH. 935 - 81204

Valmistamme mm:

- TERÄSHALLEJA, OVIA JA IKKUNOITA
- AUTON LAVOJA YM. KULJETUSKALUSTOJA
- KORISTETAKOTÖITÄ
- TRAKTORIN TYÖVÄLINEITÄ

Talvisodan alkamisen 40-vuotismuisto

Vilkuttavat, vipajavat,
syksyn lehdet lepattavat,
kohta lentohon lähtevät,
irtoavat emäpuusta.

Katselen kartanollani,
mietiskelen mennehiä.

Kauan on aikaa kulunut
syksytalvesta synkeästä,
joka kansan karjalaisen,
sotatuulen tuivertaissa,
irroitteli emäpuusta.

Kodistansa kansa lähti
rumputulen ryskiessä,
sota-aseen saattamana...

— — —

Vaihtuivat vuosikymmenet.
Antoi aika aarteitansa:
Antoi ruuan, antoi juoman,
tuulta vastaan antoi suojan.

Siirtolaiset sijoitettiin
koti-Suomen kunnahille.

— — —

Usein lähtevi ajatus,
lehahtavi, lennähtävi
emäpuuta etsimähän:

Sinne, missä leikit löimme,
missä keinui kehtosemme,
synnyinseuduille somille
aina kulkevi ajatus;
keväätaamuin, syksyilloin
muuttolintujen mukana.

Missä kaksi karjalaista
tapailevat, haastelevat,
usein muistelot menevät
Karjalahan kulkemahan.

Vuosikymmenten virtahan
eivät muistista murene;
ajat ankeat, apeat,
talvisodan tapahtumain.

ELSA TUOKKO

Muistelmia ja asiatietoja Järisevän patterista

Suomen puolustuksen tärkeimpiä kysymyksiä oli, miten saataisiin joukot nopeasti kuljetetuksi taistelupaikoille. Itsestään selvänä ymmärrettiin, että rajaseudun suojeluskuntalaisia pitäisi valmentaa miehittämään eräitä avainasemia. Tällainen oli Järisevän patteri Laatokan rannan lähellä Taipaleenjoen suuta.

Suojeluskuntalaisten kokeiluharjoitus Järisevän patterin miehistönä aloitettiin puolustuslaitoksen taholta 1925. Sakkolan suojeluskunnan Riiskan osasto oli rannikkotykistö-kursseilla Järisevän patterilla 1—24.4.1925. Osasto marssi Suvannon sohjoisen jään yli Kirvesmäen, Terenttilän ja Taipaleen kautta Järisevään, jonka kasarmilla oli majoitus. Koulutus oli tehokasta. Opetusupseerina oli luutnantti Melart ja patterin päällikkönä vänrikki Reponen. Tykin suuntausta liikkuaan maaliin harjoitettiin siten, että suorakaiteen muotoista levyä kuljetettiin tykkien ja rannan välille viritettävä rautalankaa pitkin. Tykki liikkui herkästi, joten sitä oli helppo suunnata. Kurssin lopussa oli kovapanosammunta. Ammuntaa seurasi Rannikkotykistöröykmentti 3 Konevitsan reservialupseerikoulu. Olin ensimmäisen tykin suuntaajana. Suuntaajan oli ammunnan aikana katsottava tykin kaukoputken läpi Laatokalla näkyvään maaliin, jona oli maalilaivan hinaama kalastajavene. Viides laukaus, matka noin 6 km, osui niin hyvin, että ammuksen nostama vesipatsas näytti peittävän veneen. (Ammukset olivat harjoituskranaatteja.) Kuudes, viimeinen laukaus jäi hie-
man jälkeen. Ammuttaja oli vänrikki Reponen, joka sai hyvän menestyksensä johdosta Rannikkotykistöröykmentti 3 komentajan lausumaan: "Vänrikki Reponen on ampuja Jumalan armosta." Tyytyväi-

sin mielin marssimme Järisevästä koteihimme Riiskaan, jossa otettiin valokuva kurssilaisista.

Vuoksen ja Suvannon muodostama luonnollinen estelinja muodostui Suomen puolustussuunnitelmissa pääpuolustuslinjaksi. Tästä syystä oli joitakin vähäisiä pesäkkeitä tehty jo 1920-luvulla Suvannon rantamille ja 1919—1920 oli Järisevän niemeen Laatokan rannalle noin 4 kilometriä Taipaleenjoen suusta pohjoiseen rakennettu patteri, jonka perusaseistuksena oli kaksi 120 mm:n Armstrong-mallista rannikkotykkiä. Niiden kantomatka oli 13 km. Ne sijaitsivat aukealla niemellä rantaviivan lähellä kattamattomassa kaivannossa. Talvisodassa patte-
saattoi selvästi nähdä venäläisten puolelta Hatakalan mäeltä, jonne oli vajaa 9 km matka ja Saunasaa-
relta.

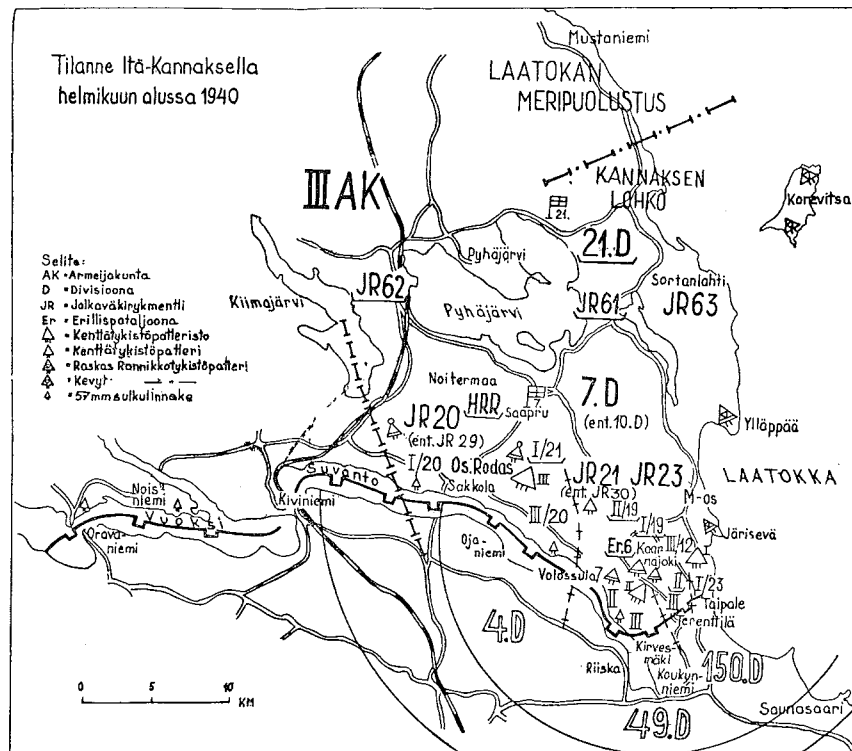
Miehistö otettiin Pyhäjärven ja Metsäpirtin suojeluskunnista. Järisevän vahvistuksena oli seudun suojeluskunnasta jalkaväkiosasto ja

konekiväärikomppania. Joulukuun 1 päivänä 1939 Järisevän patteri yhdessä Kaarnajoen patterin ja 10 divisioonan kenttätykistön kanssa torjui venäläisten hyökkäystä, jotta III/JR 28 voitiin siirtää Taipaleenjoen yli. Yhteensä 734 laukausta ammuttiin.

Kaarnajoen patteri saatiin valmiiksi 1938 ja siinä oli neljä 152 mm:n Canet-merkkistä tykkiä. Tykit oli asennettu lavetelle, jotka voitiin kohottaa ja laskea betonilla suojatuissa haudoissa. Yleensä kaikki oli asetettu betonisiin suojakammioihin. Patteri oli erittäin hyvin naamioitu. Ampuma-alue ulottui Raudun asemalta Saunaniemeen Laatokan rannalle. Suurin mahdollinen ampumaetäisyys oli 21 km. Patteri pysyi koko talvisodan ajan niin näkymättömissä, että venäläiset eivät sitä huomanneet, joten Kaarnajoenkin työt siellä pantiin Järisevän tilille. Näiden patterien välinen etäisyys oli näet vain run-
sas 6 kilometriä.

Sakkolan Riiskan miehet on palanneet reservin harjoituksista Järisevän patterilta.

Kaarnajoella ja Järisevässä oli rauhan aikana vain vartiomiehistö, mutta kun miehistö otettiin Pyhäjärven ja Metsäpirtin suojeluskunnista (ensiksi mainittu oli tykistösuojeluskunta) patterit voitiin viivytyksettä miehittää. Tavan takaa toistuvissa harjoituksissa tykkimiehet oli täysin opetettu tehtäviinsä, joten koulutuskin oli korkealla tasolla.

Joulukuun 11 päivänä venäläiset tulittivat Järisevää kahdeksan tuntia. 15—16. joulukuuta patteri joutui kestäämään 35 tunnin aikana 6000 kpl 6—8 tuuman ammusta. Joulukuun 15. päivänä tähyystystorni sai täysosuman ja hajosi. 19.12. eräs kasarmirakennus ammuttiin hajalle ja toinen tykeistä vahingoittui. Se sijoitettiin korjauksen jälkeen Yläläppäänniemeen, noin 7 km Järisevästä pohjoiseen Laatokan rannalle. Järisevälle jäi vain yksi tykki. Korvaukseksi Järisevä myöhemmin sai kaksi jäykkälavettista vanhaa tykkiä, kanuuna 87 mm mallia 1895 Metsäpirtin osastolta 2. erilliseltä sk-patterilta. Niiden ampumanopeus

oli kaksi laukausta minuutissa. Hiatus aiheutui siitä, että jokaisen laukauksen jälkeen tykin putki oli kytevästä mustaruudin jätteistä harjaamalla puhdistettava. Nämä tykit sijoitettiin patterin lähisölle tuliasemaan. Tammikuun 29 päivänä 1940 Järisevän ainoa kiinteä tykki sai täysosuman. Jotenkin se onnistuttiin korjaamaan käyttökelpoiseksi. Tammikuun 20 päivän jälkeen kenttätykistöjaos joutui useina päivinä tulittamaan venäläisiä maaleja.

Helmikuun 19. päivänä 1940 suunnilleen pataljoonan vahvuinen venäläisosasto eteni Laatokan jäällä Järisevää kohti. Se oli klo 7.50 puoli km rannasta. Siinä oli mm. 5 hyökkäysvaunua, 15 moottorirekeä ja yksi lentokone. Kolonnaa ampuivat Järisevän tykki ja Kaarnajoen patteri. Yksi hyökkäysvaunuista tuhoitiin. Vaurioituneesta tykistä puutuivat korkeus- ja sivusuuntauslaitteet. Se suunnattiin maaliin silmämääräisesti putkea pitkin. Laukaiminen tapahtui käyttäen sepän tekemää iskuria lyömällä vasaralla ammuksen nallisytyttimeen. 11 lau-

kausta ammuttiin, joista yksi oli täysosuma. Kenttätykistön patteri ampui tämän jäätaistelun aikana yhteensä 73 laukausta.

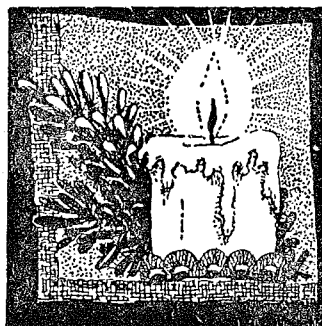
Helmikuun 17. päivänä tykistötuli lisääntyi Järisevää vastaan. Linnake oli käytännöllisesti katsoen koko päivän pommituksen alaisena. Muun muassa sitä tulitti suorasuuntaus-tykki. Toinen ammusvarastokella-reista sai täysosuman, joka aiheutti tulipalon ja sen mukana hyvin suuren ammusmäärän räjähtämisen. Myös erääseen miehistökorsuun tuli täysosuma, mutta se ei aiheutanut henkilötappioita, koska korsu oli tyhjennetty.

Nyt Järisevän viimeinenkin tykki oli pois laskuista, mutta siitä huolimatta linnake sittemmin joutui esittämään huomattavaa osaa toimivaksi naamiotuna, jota ahkerasti tulitettiin ja pommitettiin maasta sekä ilmasta. Rannikkopatterit saivat tämän vaiheen aikana kestää useita lentopommituksia. Niinpä helmikuun 20. päivänä pudotettiin pommeja sekä Konevitsaan että Yläläppään. Viimeksi mainittua patteria pommitettiin päivän kuluessa viisi kertaa ja joka kerralla pudotettiin suunnilleen sata pommeja.

Koko talvisodan eniten pommitettu paikka oli Järisevä. Vajaan viiden hehtaarin alueelle arvioidaan pudonneen yli 200.000 kranaattia ja kolmatta tuhatta lentopommia.

V K

Kirjallisia lähteitä:
B. G. Geijer, Talvisodan Taipale ja Sakkolan historiaa.

Kolmen sotilaan joulu

Viimeksi kerroin Jalmari Kuisman kaatumiseen liittyviä tapahtumia Syvärin voimalaitoksella, siitä mitä siellä tapahtui 27.9.1941 klo 8 aikoihin aamulla.

Kirjoituksessa mainitsin myöskin Hannes Lemmetin haavoittumisesta joten palataan nyt taaksepäin 15.9. aamupäivään.

Olimme saavuttaneet tuona aamupäivänä vähän ennen kymmentä keskellä kaupunkia kasarmialueen vastapäätä olevan soraharjanteen. Kun tulimme harjanteelle niin meitä tulitettiin kovasti. Sanoin pojille: Katsekkaa itsellenne asemat ja avataan tuli.

Hannes Lemmetti oli minusta vassemmalla noin 20 metrin päässä. Hänellä oli kädessään kypärä, jossa oli kananmunia, kun oli löytänyt pesän. Munat ilmenivät myöhemmin täysin pilaantuneiksi. Hannes katsoi itselleen asemaa, mutta samassa hänen vasemmassa kyljessään leiskahti tulilieska ja hän painui maahan siihen paikkaan. Syöksyin heti hänen viereensä ja kysyin: — Mikä sellaisen lieskan aiheutti? Johon hän vastasi: — Käsikranaatti räjähti manttelin taskussa.

Olin sen kranaatin itse hänelle edellisenä päivänä antanut. Se oli iskettävä munakranaatti. Kiväärin luoti oli osunut siihen kranaattiin joka siitä iskusta räjähti — se oli ihmeellistä.

Lääkintämiehet tulivat nopeasti paikalle. Minulla oli jo jalka näkyvissä — jalka pelasi, ei siis ollut poikki.

Haavoittuma oli reiden ulkosivulla ja siinä oli noin 5 sentin pituinen lihashaava. Räjähdyksen voima oli purkautunut ulospäin ja hän pelastui — ihme oli tapahtunut.

Haava sidottiin ja Hanneksen pitkä sairaalatie alkoi.

Jalkaan tulivat hermokivut, mutta paranivat kumminkin niin, että elämä jatkuu, vaikka kivut tuntuivat vieläkin.

— — —

Sotatoimet jatkuivat. Olimme syys—lokakuun vaihteessa niitä asemia miehittämässä päin vastaiselta suunnalta jossa Jalmari Kuisma kaatui.

Tällä suoalueella naapuri kokeili uutta raketiasetta, joka sitten sai Hehtaari-ryssän nimen.

Olimme asemissa matalissa turvepotoeroissa, minä oikealla, Pitkäsen Aleksin keskellä ja vasemmalla Aleksin ampujan-apulainen. Ensimmäinen sarja tuli, niitä raketteja oli satoja, ne meni meistä yli. Ihmeteltiin, että ompa nyt saanut tykkeitä.

Nyt ajavat meidät Syväriin, kuten käsky oli annettu!

Hetken päästä tuli toinen sarja meidän joukkoomme. Nyt selvisi meille, ettei ne tykkeitä ollutkaan. Sain tästä keskityksestä tällin päähäni ja menetin tajuntani. Kun heräsin tajuihini, niin ohimossa oli suuri sarvi kuin sarvikuonolla ja leuasta tuli verta. Sirpale oli leuassa, mutta ei särkenyt luita. Sarvi painui päivien myötä pois ja sirpale löytyi hatusta. Aleksin luuli, että olin tuupertunut siihen paikkaan, kun oli kuulunut kova älähdys. Mites on sinun laitasi, sanoin. Ei hänelläkään mitään vikaa ole. Eikö varmasti? Pusero, leipälaukku ja paita on aivan seulan, mutta iho koskematta. Sama sirpaleryöpy kosketi hellävaraisesti meitä molempia — mutta jätti elämään.

Lokakuun toisena päivänä alkoi hyökkäys linjojamme vastaan. Naapuri painoi päälle koko päivän ja kovin paine oli rautatien suunnalla.

Meidän joukkueesta suurin osa tulitti radan varressa hyökkääviä

ja meidät asemat olivat kovan tulituksen alla koko päivän. Siksi jo heti aamusta alkoi tulla tappioita. Kymmeneen mennessä olin jo kolme haavoittunutta vienyt taakse. Se vieminen oli onnessa: joko onnistuu tai jää matkalle, minulla oli onnea, samoin haavoittuneilla — ei enää sattunut meihin.

Tullessani takaisin asemiin, aloitin ammunnan niin samassa vasemmalla Pekka Virolainen alkoi valittaa ja kiemurrella tuskissaan, luoti oli lävistänyt vasemman olkavarren ja tästä aiheutui hänelle kovat tuskat.

Sidoimme minkä siinä kiireessä voimme, niin läksime Pekan kanssa yrittämään pois linjasta, — ja onnistuimme.

Tulimme komppanian komento-paikalle, täällä lääkintämiehet ottivat Pekan hoitoonsa ja hänen pitkää sairaalamatkansa alkoi.

Saatuani patruunalaatikon mukaan sanoin komppanianpäällikölle, luutn. Ylä-talolle: — Kello on vasta kymmenen ja toin jo neljättä miestä — jos näin jatkuu iltaan saakka, meistä ei ole tuojia eikä tuotavia. Tähän hän vastasi: — Koittakaa kestää iltaan saakka ja jatko: JR 44:n miehet parantavat asemia tuossa takana metsänreunassa ja me pääsemme illalla pois linjasta. Niinkuin sitten pääsimmekin ja se oli viimeinen päivä asemissa Voimalaitoksen lohkolle.

— — —

Hannes toipui sairaalassa ja pääsi joulun tienoilla lomille. He asuivat silloin Kylmäkosken aseman lähellä.

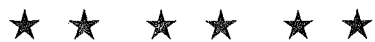
Minun tieni kulki monen mutkan kautta Segesan vastaiskuun, jossa haavoituin jalkaan ja vietiin sairaalaan Tampereelle. Täältä pääsin jouluksi toipumislomalle Kylmäkosken Sipilään, jossa silloin asuttiin.

Ahon reunalta

Se on taas lentänyt lehti koivun ja kurkiaurat taivaan sinessä kohti kesän maita ja me on jääty tänne pimeään, ikävään. Ajatuksissa Joulun odotus ja valon lupaus uudesta keväästä ja unelma hyvästä tahdosta, rauhasta ihmisten kesken.

Tulee kumminkin mieliin musta muisto, neljän vuosikymmenen takaiset: Paloi taivaalla oudot tulet, lehmien ammunta pakkas-yössä, lasten itku asemalaiturien pimeydessä ja valkealla lumella verta — ihmisen.

Se kaikki on mennyttä aikaa, taakse jäänyttä elämää, vuosien kulku vuosikymmenten vierintää... Ihmeellinen on tuo aika: Se tulee ikuisuudesta, menee ikisuuteen. Olemme lyhyen ajan sen mukana,

Sairaala- ja lomareissu kesti kolme kuukautta ennenkuin pääsin takaisin omaan komppaniaan.

Pekka Virolainen tietääkseni joutui viettämään joulun sairaalassa, koska hänen vammansa oli paha ja vei aikaa parantuakseen.

Kävin joulun aikoina Hannes Lemmettiä katsomassa ja työntelin häntä potkurissa, että sai vaihtelua ja ulkoilmaa.

Hannes kertoi emäntänsä — Aino — kysyneen: — Miten se Tauno sinua tulee kerkassa työntelemään — aivan vieras...?

Katsos Aino, vastasi Hannes, se on sitä asevelihenkeä, jota moni ei ymmärrä. Me sodassa olleet sen kyllä ymmärrämme.

Aseveljeys oli sellaista silloin ja sitä se on vieläkin. Sitä samaa se on ikuisesti — ainakin näin toivoo.

Naapurin Tauno

muistelemme sen tapahtumia ja häviämme muistoinemme...

Ei ole sanoja sille sanomalle, kuvaukselle, mitä joulun tuo juhla Jumalan vaatisi. Siksi aattelen vain, miten kaikki sen jälkeen mitä olemme nähneet ja kokeneet on voinut saada näin onnellisen tuloksen, että olemme nyt taloudellisesti maailman kärkipään kansoja. Meillä on varaa auttaa nyt niitä, joilla on edessään evakkotie ja leirielämä. Me emme jääneet leireihin, sellais-takin oli silloin kohtalomme päivinä ajateltu. — Meillä oli silloinkin vielä usko työn voimaan. Me kuulumme isien äänen kumpujen yöstä. Heidän tekonsa kirvein ja lapioin oli elävänä muistoissamme ja Karjalaan jääneet kodit. Meillä oli voimana tiedon valta, sen tekniikka auttoi nöyränä. — Kaatui korpi, kohosi valkeat kodit...

Nyt vietämme juhlaa tasavertaisina kansalaisina alla sähköin sähkökyvään.

Hyvää joulua!

VIKI

Jukka Niemi

Vesilahti

PÄÄMYYMALAMME

ja

MYYMALAAUTOMME

PALVELEVAT TEITÄ

Toimituksen tuoli

"Meidän itku ensi itku, meidän kodit ensi kokko."

Nyt saapuu neljäskymmenes joulun talvisodan murheen joulun jälkeen.

Jo koko kesä ja syksy oli Suvannossa ja Kannaksella eletty hiipivä pelko rinnassa, mutta edelleen uskottiin rauhan säilyvän maassa ja Sallimuksen varjeluun luottaen rakennettiin viimeiseen päivään saakka teollisuuslaitoksia ja omakotitaloja, niin valmiiksi, että avaimet oli saatu käteen, mutta yöpyminen päättyi yhteen rauhattomasti nukutun yön.

Kannasta oli varustettu. Kaivettiin puolustuskaivantoja, hyökkäysvaunuesteitä ja suojakorsuja. Nostomiehistä ja suojeluskuntalaisista koottiin siltavartiot. Kunnes ase-kuntoiset miehet käskettiin rajalle ja rajavartiostot muodostettiin rajakomppanioiksi ja eripatterit näitä tukemaan. Suuremmat yksiköt olivat jo erilliset pataljoonat ja näiden takana vakinaisen väen rykmentit.

Sotaa pelättiin, mutta tuskin hal-

litus ja puolustusvoimatkaan uskoi-vat sodan syttyvän, sillä rajalta jo siirretty heikoin väestö, synnyttävät äidit, lapset ja vanhukset pääs-tettiin takaisin kotiin vielä 30. päivä marraskuuta!

Seuraavana aamun alkoi sataa ammuksia tähän avuttomaan joukoon. Sodan alta siirtyminen oli hyvin vaikeaa, moni ihminen kuoli kotipihalleen, jopa aamukahvipöydän ääreen... Juniin otettiin äidit ja lapset ilman tavaroita, vain sen sai mukaan, mitä jaksoi käsissään kantaa. Silloin ei äidillä ollut valinnan varaa. Lapset pelastettiin oman hengen uhallakin ja kaikki maallinen mammona oli jätettävä tulen poltettavaksi.

Raudusta Sakkolaan ei hyökkäys päässyt etenemään kovin nopeasti, olisi kestänyt pitkäänkin jos se olisi ollut asiallista, sillä vakinaisesta väestä vasta pieni osa joutui taistelukosketukseen kolmena ensimmäisenä päivänä.

Suvannolla oli pääpuolustuslinja, mutta heikosti varustettu. Vasta joulukuun puolivälissä saatiin rantalinnakkeisiin pienet tykit, mutta sitä ennen jo käytiin Taipaleenjoella kovaa taistelua. Suvannon eteläpuolen kylät poltettiin omien asukkaiden sytyttämänä, koska niin oli käynyt käsky!

Jo heti joulukuun alkupuolella pääsi Kiviniemenkosken yläpuolella n. 200 hyökkääjää muodostamaan sillanpääaseman, koska osa ranta-varmistuksesta pakeni paikalta. Sakkolan ja Raudun miehistä koottu 6. rajakomppania ja tukenaan 1. Er. ptri kävi vastaiskuun ja onnistui työntämään, tappioita kärsien, vihollisen mottiin joka lopulta puristui Mustosen konepajan sisälle, jonka kellarista vasta antautui 7 vankia. Kaikki toiset ylittulleet kaatuivat käydyssä ottelussa, joskin koskikin korjasi oman osansa jo Vuoksen ylitysvaiheessa.

Jouluaatto saatiin viettää ilman suurempaa häirintää, mutta jouluna

alkoi entistä rajumpi ottelu koko Suvannon rintamalla, joka huipentui tunnetuksi Keljan taisteluksi. Täällä sai vihollinen otteen pohjoisrannan maastoon, eikä suoritettua vastaiskut kyenneet tilannetta korjaamaan. Joulukuun 27. päivänä lähti sitten Käkisalmen, Räisälän ja Sakkolan miehistä koottu 6. ErP hyökkäykseen ja erittäin raskain uhrein pystyi voittamaan taistelun jonka aikana moni Sakkolan mies kaatui kotipiha ja leikkikintereensa hämartyvän tajunnan viimeisinä utukuvina.

— — —

Miksi näin piti tapahtua? Miksi syttyi talvisota? Tähän kysymykseen ei tähän mennessä ole historian kirjoittajat pystyneet antamaan vastausta.

Tämä oli kuitenkin selvää: Suomi ei ollut aseistautunut sodan varalta. Jo 1937, kun olin sotaväessä, muodostettiin tykkikomppania, johon kuului krh ja panssaritorjuntatykit, mutta oli rykmentissä vain kaksi krh. Raskaanheittimen mallikappale lienee jossain ollut jo valmiina, mutta talvisotaan lähdettiin lähes ilman raskaita aseita. Tykitkin tuotiin takaisin museoista!

Henkisesti Suomi oli kestävä ja itsenäisyys säilyi. Silti ei kotiseudultaan lähtenyt kansa koskaan toivu täysin niistä kärsimyksistä, joita joutui sodan pyörteissä kokemaan.

Toivomme hartaasti, että meitä seuraavat sukupolvet säästyisivät yhtä kovilta kohtalon iskuilta kuin me ja maassa säilyisi rauha ja ihmisillä hyvä tahto!

Kuolleita

Ilmari Meskanen syntyi 22. 2. 1909 Sakkolassa, kuoli 12. 11. 1979 Pikkolinnan sairaalassa.

Vuosia täyttäneitä

80 VUOTTA täytti 15. 12. 1979 Ida Myllö, o.s. Nalli, Pirkkalassa. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Hovinkylä.

70 VUOTTA täyttää 20. 12. 1979 Viljo Kotti Ähtärissä. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Kotila.

50 VUOTTA täytti 8. 10. 1979 emäntä Aune Torttila, o.s. Viskari, kotonaan Hausjärvellä. Hän on syntynyt mvj Aapro Viskarin tyttärenä Sakkolan Haparaisissa. Hän joutui jo kouluikäisenä jättämään lapsuskodin ja lähtemään toisten karjalaisten mukana evakkotaiपालेelle, jota kesti viisi vuotta ja päättyi hänen kohdaltaan Lempäälän Kuluun. Solmittuaan avioliiton hänen kotipaikakseen tuli Hausjärvi, jossa hän myös vietti merkkipäiväänsä omaisten ja ystävien seurassa.

Arvi Tiinukselle kultainen ansiomerkki

Suomen Ampujainliiton työvaliokunta on myöntänyt Ampujainliiton kultaisen ansiomerkin Toijalan Urheiluampujien perustajalle ja monivuotiselle puheenjohtajalle Arvi Tiinukselle. Hänen entinen kotipaikkansa oli Sakkolan Purpua.

UUSI VALAMO

Useimmat ihmiset matkustelevat kesäisin, joko ryhmissä tai omassa perhejoukossa.

Olin turkulaisten mukana kahden päivän retkellä, jonka kohteena

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

Kultahäitä

Kultahäitään viettivät 3. 12. 1979 Toivo Kuntanen ja Selma, o.s. Leppänen. Heidän entinen kotikylänsä oli Sakkolan Hovinkylä. Nykyinen kotipaikkansa on Pori Touhari.

Kultahäitään viettivät 1. 9. 1979 työnjohtaja Jalmari Metso ja hänen vaimonsa Lahja, o.s. Räikkönen, Lempäälän Ehtookdossa. Ensimmäinen yhteinen koti oli Sakkolan Kiviniemessä.

oli Uusi Valamo Heinävedellä.

Paljon olisi kerrottavaa, mutta kerron vain arkkipiispa Paavalin selostuksen siitä, kuinka luostari sijoittui Papinniemeen Heinävedellä.

Sodan jälkeen kuljimme ympäri Suomea ja etsimme sijoituspaikkaa uudelle Valamon luostarille ja kun meille kerrottiin, että Heinävedellä on myytävänä Saastamoisen kartano, niin tulimme paikalle tutustumaan kartanoon. Yhdessä kiersimme neljässä pytingissä ja kun tulimme viimeisen pytingin kolmanteen kerrokseen, niin erään huoneen sei-

nällä oli Valamon perustajain kuva, Sergei ja Herman. Silloin olimme varmat Jumalan johdattavaksi paikan valinnassa. — Kysyimme Saastamoiselta: — Mistä tämä kuva on tänne tuotu? — En tiedä, vastasi ministeri Saastamoinen, se oli jo siinä kun me ostimme tämän paikan, emmekä ole sitä pois ottaneet. Siitä lähtien tämä huone on ollut munkkien talvikirkkona, siihen asti kun saimme tämän uuden kirkon valmiiksi. — Näin kertoi arkkipiispa Paavali.

Kun retkemme johtaja pyysi kirjoittamaan kuvauksen matkasta niin teen sen ajatuksin jotka sisältyvät seuraavaan runoon:

Uusi Valamo, oot helmi Heinäveden.
Luostari täällä Luojan johdattamana.
Valamon perustajain ikoni ihmemerkinä,
jonka tuloa tänne ei kukaan tiedä.

"Vie verkko syvemmälle sisämaahan!"
Käskystä Herran ne tänne laskettiin,
työhön kutsuin uudet kalastajat
ja väsyneet pois lepoon saatettiin.

Vain kaksi munkkia on veljestöstä
jotka näki kirkon Uuden Valamon.
Akakin jo sadanviiden täytti,
yhdeksänkymmentä ikumeni Sinjorian on.

Vuosikymmenien rukousten liekki
hehkun alkoi heikoin hiilloksin,
vaan takaisin se tyhjänä ei tullut,
voimaa tuotti uuteen luostariin.

Jo nuoret nousseet jatkamaan on työtä.
On juuret Jumalassa ihmisen,
ja se voiman antaa kilvoitusten myötä,
voi kiusaukset kestää taistellen.

Näin kysymykset vastauksen saavat,
kun Herra saapi tietään kuljettaa.
On murhe siitä, jos aarteen kadottaa.
Taas ilo suuri, kun paranevat haavat.

Nyt soivat kirkonkellot Uuden Valamon.
Ne jälleen soivat kieltä sovinnon.
Pyhyyteen taas pyrkii sielu janoissaan:
Sun huonees kauneutta, Herra, katsomaan!

ANNA LAMPPU

Muistojen muruja Kiviniemestä

● Jatkoa ed. numerosta

Toinen yliluonnollisen suurenmoinen tunnelmamuisto on, kun joutsenet matkallaan pohjoiseen levähtivät muutaman päivän kosken yläjuoksulla Siesuhiekan kohdalla. Ne antoivat kevätkonserttinsa, joka kantautui kauas aivan kuin kutsuna tulla ihaillemaan ylväiden lintujen balettia iltaruskon punerruksessa tai kevätauringon kultaisessa loisteessa. Siipien räpytys nosti korkealla kimaltelevat vesipisarot ja pitkän kaulan sulavat liikkeet joutsenten soluessa kirkkaassavedessä uiskentelevien jääpalasien lomitse oli tosiaan katselamisen arvoinen näytös.

Tammimäen yläpuolella olivat Aleksandroffien rakennusryhmät koivukujineen ja puutarhoineen. Heille kuuluivat laajat maa-alueet ja pienet vuokratalot tien kahden puolen. Viipurin ja Raudun teiden yhtymäkohdassa oli opettaja Pihlajaniemen asunto ja alakansakoulu ja rukoushuone viimeaikoina.

Raudun tien varrella oli Männikön majatalo puutarhoineen. Entisen Falinin puutarhatalon omisti nyt Emma Hyyrinen. Korkean kuusiaidan suojassa kasvoivat Vuorisen omenapuut. Siinä olikin sitten rata, Suvantolan seisake ja rantavahti Antti Järveläisen asunto. Hännisen talo oli toisella puolella rataa ja siitä lähti tie eteläpiirin kansakoululle. Kauempana Tikanlahdessa oli Suvantolan saha. Koulun läheisyydessä olivat Ahosen, Keinäsen, Pitkäsen, Hyyrisen talot. Kilpa-ajoradan läheisyydessä olivat taas Räikkösen, Rouvisen, ent. Nordbergin, Koppasen, Männikön ja Käpin talot.

Viipurin tien varrella olivat Nuorisoseuran ja Työväen talot. Tämän tien varrella oli myös kotimme monien hyvien naapurien ympäröimänä. Lähimmät naapurit

pohjoispuolella olivat Hyyriset, nä aikoinaan Haikosen Liisa pienessä harmaassa mökissään. Hän kävi usein meillä ja häneltä saimme suurena apuna meille, totutellussa me tietää missä päin olivat parvilejemään kotitilaamme. Asui siinä haat marja- ja sienimaat: — Siellä-

RAJAN LAPSI

eli Sakkolan Martan jouluruno

On saanut kovan kohtalon,
ken Suvannon rannalla kasvanut on.
Isät, vaarit harmaine hapsineen
ja äidit pienine lapsineen . . .

Nuorukaiset, he soturit.
Raja kasvatti sotaan sankarit.
Kun viime askel hiekalla käi,
niin rannalle hurmetta jäi.
Isänmaalle antoivat kalleimman,
kun kaatuivat puolesta Karjalan.

Ei hukkaan mennyt Martta-työ,
sen muistojen kellot syömmessä lyö.
On rajamailla uurastaneet,
on öin ja päivin rukoilleet.

Kuin hämyä takaa joulut Karjalan,
näkee silmät: "Martat Sakkolan".
Ei siitä eroittaa voi seutu tää,
vaan jouluin muistot rintaa lämmittää.

Mitä kestänyt liet, mitä tuleva on,
sen säätää koura kohtalon.
Ei pääse kukaan meistä sortumaan,
kun tuemme toinen toisiaan.
Pieni kynttiläkin valon luo
ja hyvä sydän ystävyttä tuo.

Meille saapuu joulu eellehen,
Kirkkauden juhla, Jeesuksen.
Ei katso karsaasti rajan lasta,
ei lakkaa meitä siunaamasta.
Martta-sisar Vaikka tiellä väsynytkin liet,
On edessämme meillä joulun tiet.

LAINA HUUSKA

hän niitä on metsässä siellä sun täällä”, hänellä oli tapana kaihtaan sanoa, mutta ohjaili sittenkin löytämään parhaat marjikat. Suikkasen Mari oli kuulu hyvänä täkintekijänä.

Etelän puolella olivat Volaset, Suokkaat, Antti, Hanna ja Tenho, Ida ja Juho Pelkinen, Pulakat, Uosukaiset, Kaitalat, Nurmet, Hännikäiset, Koiraset, Suokkaat, Ryypöt, Ahot, Lemmetyt, Nuorat ja Kupariset. Roosin talo oli Saijanjoen toisella puolella ja kuului oikeastaan Valkjärven pitäjään, mutta kiviniemeläisinä heitä pidettiin, samoin kuin kauempana Vuoksella päin asuvia Kukkosia, Pursiaisia, Kuuvia ja Mäkisiä. Ahlströmin pomon talo oli Jokisuussa ja joen toisella puolella oli ”Mörkölä”. Mistä lie nee nimensä saanut, sillä talo oli kaunis eikä ollenkaan nimensä mukainen. Hyvin ovat mielessä säilyneet, vaikka niitä aikoinaan erikoisemmin ulkoa opetellutkaan. Eihän sitä uskonut, että kaikki on jäävä muistin varaan, sillä kaikki tuntui siihen aikaan olevan niin kiinteää, kestävä ja pysyvää, ettei vielääkään käsittä miksi piti käydä niinkuin kävi.

Kiviniemessä olisi elämä kulunut rattoisasti ja hyödyllisesti ja tämä evakon väliaikaistunnelma olisi saanut jäädä kokematta. Vaihtelua on tosin ollut, mutta sanotaan, ettei vierivä kivi kasva sammalta. Perinteet tahtovat karista. Niin ei saisi tapahtua. Jos ei voikaan sanoa, että tässä on asuttu sukupolvesta sukupolveen ja uusi joukko alkaa siitä mihin me vanhat lopeitamme, niin perinteet olisi säilytettävä ja uusilla lisätä. Elämähän jatkuu ja olisi suurenmoista, jos vuosisatojen jälkeenkin olisi vielä jäljellä entisiä perinteitä, rakasta ja kunnioitettavaa. Jo pelkkä karjalaisuus on suuri ja arvokas perinne.

Klaudia Pelkinen

Huuhkan poika

Vastapäätä oleva rantaviiva alkoi nyt erottua sudenpyytäjän näkyviin. Tämä herätti Juhanan ajattelemaan, muistuttaen öisen matkan tarkoituksesta.

**Siunausrikasta
Joulua ja
Onnellista
Uutta Vuotta**

toivottaa

**Kauppaliike
Helena Vermasheinä**

Vakkala, Vesilahti

**HYVÄÄ JOULUA ja
ONNEA UUDELLE VUODELLE**

TOIVOTTA

Lempäälän Pyörä

TOIVOTAMME KAIKILLE YSTÄVILLEMME

**HYVÄÄ JOULUA ja
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA**

Suvannon Seutu

— Annahan olla menon, seisata, vieläkö kuuluu pitkähäntien uikutusta!

Matkaaajat pysähtyivät. Vähäisin narahduksin äännähteli vain save-rikko huurtuneen hevosen liikahduksista. Kylillä nalkuttivat koirat pelokasta iltahaukuntaa. Sitten uikahti autiolla, talottomalla metsätörmällä huikea vikutus, yhden alkamana ja monihäntäisen susijoukon jatkamana, särähtävänä, soinnuttomana, pohjatonta nälkää ilmaisevana.

— On pojilla virsi!

— Hittojen virsi, täydensi Matti, muistaen tässä erään poikasena hovin riiheltä kuulemansa pumputuksen.

Hän oli ollut isävainajan kanssa hovissa asioilla. Viipyivät, yöpyivät savottatupaan. Silloin, myöhäisillä tunneilla tuli eräs yöpyjistä ulkoa sanoen: tulkaahan kuuntelemaan miten pirut puivat hovin riiehessä!

Sekin oli alkanut näin, ensin pui yksi harvukseen, sitten toiset yhtyivät siihen lyönneillään. Riiehessä oli sillä viikolla kiroiltu, oli ruoskittu mies möyhyksi.

Lappilan ja Joenkylän välisellä autiorannalla uikahti myöskin hukka.

— On niillä naapuritkin, huomautti Matti.

Juhana sai tässäkin edellisiä ajatuksia täydentävän omalaatuisen tunnelmansa. Hänestä olivat nuovillit, ryöstöhaluiset uikuttajat jonkinmoisia moisniekkoja, vouteja, Tenikoita, seudun hirmuja. Kiilakka tammioyö kuvasti ankeaa aikaa, ja kaukainen kyläinen nalkutus erottui tässä hiljaisen heikkona, vähävoimaisena kuin turha, ponne-ton puolustus. Sieltä Venäjän puolelta ne olivat tulleet sudet Suomenmaahan hutkehtimaan, sieltä myös Tenikat, moisniekat.

Kouru tunsu tässä aavalla jäälakealla jäävänsä yksin, ikäänkuin erikoiseen kulmaukseen. Hän oli toimimassa niitä toisia vastaan! Tämä tietoisuus tuntui Juhanaa entisestään voimistuttavan, ja hän oli hyvillään, kun tuli niin sattuvasti ajatelluksi; sudet — Tenikat, vähänkö ne ovat syöneet näitä seutuja!

— Minä ripotan uudet ruudit pysyjen sytyttimiin, käännä sinä tuo nasku toiselle kupeelleen, että sen olo olisi mukavampaa. Otithan kirveen resloihin?

— Kaksikin. Tuossa ovat varret saatavilla.

Matti-ukon mukoitellessa kärsästä houkutinta kaikuivat ilmoille sen kirpeät hihkaisut, särvekkäinä, pitkän laulavina.

Susien uikutus taukosi kuin leikaten.

Siellä oli eräs iso vanha hukka joukon johtajana, likaisen harmaa peto, joka oli ylennyt asemaansa vuosien varrella saamistaan ansioista. Lapojen kohdalla oli tämä kulluttanut karvansa puolipitkiksi,

lampaita kantaessaan. Katraasta saaliin siepattuaan ei se milloinkaan hätääntynyt paimenten huudoista, vaan viskasi paistin tynnosti niskoilleen ja lähti kuin ostaja kaupasta. Jos syystä tahi toisesta piti kiirehtiä, niin se ikäänkuin kanta-musta paremmin olalle kohentaakseen, laski sen alas, viilsi vatsan, helpotti painavat sisälmykset ja jatkoi matkaansa. Oli isolla sudella muitakin taitoja.

Nyt, kuultuaan jäältä erikoisen maukkaat hihkunat keskeytti johtaja ulvonnan lähtien joutuisin askelin alamäkeen, pujotellen metsähuteikon läpi. Ison hukan silmissä hehkui kuin tuli. Kun se harppoesaan käänsi päätään katsoakseen jäljestä tulevan susijoukon kulkua, paloivat sen silmät vilkahtavina päresoihtuina. Jono seurasi perässä, tallaten kynnelleen samoin jälkiin. Niitä oli sillä tavoin opetettu, sillä näin kävi kulku helpommaksi ja näin peittyi myöskin saalistajain lukumäärä. Näytti jäljistä katsoen kuin olisi kulkenut vain yksi.

Varvukossa jäälakean reunamalta pistäytyi esiin riimusilmäinen likaisenharmaa suden pää. Jono seisautui.

Tällöin ringahti taas aukealla porsaan hihkunta.

Yhtäaikaan hyökkäsivät sudet lakealle. Iso johtajapeto lähti loikkaamaan kohtisuoraan, toiset haajaantuivat oikealle ja vasemmalle tehdäkseen vinhakoin nelisjuoksuin kiertoliikkeitä.

— Minusta näytti sellaiselta kuin tuolla metsän reunassa olisivat palaneet suden silmät. Vilahti kuin kaksi päretulta rinnakkain — kuis-kasi Matti Juhanaalle.

— Sitä tässä tarvittaisiinkin. Näkyvät tosiaankin kynttilät palavan! Näppähän soitinta ahkerammin, että saisimme tanssin alulle!

Juhana tunsu olevansa oikeassa vireessä. Hänen metsämiesverensä virtaili suonissa norean vilkkaana ja lämpöisenä.

— Katsohan! Jo tulee! Näetkö tuota mustaa myttyä joka yhä lähestyy.

— Hevonen juoksuun, pyssyt käteen!

Arvasi hevonen ottaa nelin uhitamattakin, se näki mustia myttyjä lähestyvän edestä, takaa ja sivulta. Reen jäljillä laahaava tuppo kävi kelkkerehtimään kuin olisi tullut eläväksi, ja Matti-ukon polven sauttamana päästi sika kipeän, pitkän parun.

— Taisi tulla liikaa löylyä, mutisi Juhana, nähtyään susijoukon lukuisuuden.

Ohjakset olivat kääraistynä reslojen sepälehteen, ja molemmat pyydystäjät vartioivat petojen tuppoon käymistä; he olivat reessä polvillaan, selin hevoseen, päin pehkuista tekaistuun vihkoon, pyssyt ojona.

Sitten niitä tuli. Eräs iso votkale hyökkäsi ensimmäisenä, laappasi tukevat kypälät tupolle, tarrautui kiinni hampain, toiset mättäytyivät kerälle yhteen kasaan, läjäiseksi häntäniekaksi saatoksi.

— Polta nyt!

Melkein yhtäaikaan tuiskahti reestä kaksi salamaa. Kasa hajosi kuin pyyhkäisten, susi laukkasi tuonne, toinen tänne. Kolme jäi piehtarimaan talvitielle lyijyjen satuttamana.

Saatuaan hevosen seisautumaan raahasivat miehet ilman muuta kaksi metsähistä reslaan. Kolmas, isoin, hönttyröi sillä välin jaloilleen, lähtien verkalleen kävelemään metsään päin.

— Tuota pitäisi mukata! Olisi ollut sitä hyvä uudestaan ampua siitä läheltä, hännän takaa, mutta pysyt olivat tyhjat ja uuteen panostamiseen ei ollut aikaa, tuskin se olisi siinä pimeän päässä kylmettynein sormin onnistunutkaan.

— Mene häntä mukkaamaan, toisti Juhana.

Jatkuu seuraavassa numerossa

TAMPEREEN SEUDUN
OSUUSPANKKI

- JOUSTAVAN PALVELUN PANKKI -

Kaikki sähköasiat

voimme toimittaa edullisesti

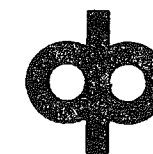
NYT SÄHKÖLÄMMITYSASENNUKSET SOPIVASTI

RAASKAN SÄHKÖLIKE

A-RYHMÄN SÄHKÖURAKOITSIJA

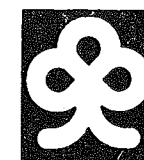
Vesilahti
puh. 931 - 739 541

Valkeakoski
puh. 937 - 41 810

VESILAHDEN
OSUUSPANKKI

*joustavaa
pankkipalvelua*

Vesilahden Säästöpankki

auttaa - neuvo - palvelee

**LEMPÄÄLÄN
PELTITYÖ**

OM. V. RIIKONEN

Puh. Tampere 740 886 (verstaaseen)

Suorittaa kaikkia rakennusalan pelti- ja rautatöitä
urakalla ja laskuun.

**SUVANNON
SEUTU**

Suvannon ympäristön koti-
seutulehti, ilmestyy 1980
8 kertaa vuodessa.

Tilaushinta 30 mk vuosikerta.

Ilmoitushinnat 1 mk palsta
cm vakinaisista ilmoituksis-
ta alennus.

Toimituksen ja konttorin
osoite 37370 Narva. Puhelin
931 - 734 843.

Postisiirtotili TA 4307 63 - 1

Pankki Vesilahden Osuus-
pankki 37370 Narva. Käyt-
tötilin numero 551105-42772.

Vastaava toimittaja Viljo Pu-
rontaa.

Toimituskunta Viktor Ryyp-
pö, Helmi Uosukainen, Uu-
no Pulakka, Eero Koppanen
ja Väinö Kekki.